ופיו מצופה זהב: והתניא *ציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול שלא במקום הנחת פיו כשר אמר אביי כי תנן נמי מתניתין שלא במקום הנחת פה תנן: ושתי חצוצרות מן הצדדים: תרי קלי מי משתמעי והתניא *זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע: לכך מאריך בשופר, למימרא דכי שמע *סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא, וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא ת"ש תקע *בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת אמאי תיסלק ליה בתרתי? פסוקי תקיעתא מהדדי לא פסקינן ת"ש *התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטס אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא אמאי ליפוק בתחילת תקיעה מקמי דליערבב קלא? אלא תרתי קלי: מחד גברא לא משתמעי, מתרי גברי משתמעי, ומתרי גברי מי משתמעי והא תניא* בתורה אחד קורא ואחד מתרגם ובלבד שלא (*יהו שנים קורין) ושנים מתרגמין הא לא דמיא אלא לסיפא *בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין אלמא כיון דחביב יהיב דעתיה הכא נמי כיון דחביב יהיב דעתיה ושמע, אלא למה מאריך בשופר? לידע שמצות היום בשופר: ובתעניות בשל זכרים כפופין ופיו מצופה כסף: מאי שנא התם דזהב ומ"ש הכא דכסף? איבעית אימא כל כינופיא דכסף הוא דכתיב °עשה לך שתי חצוצרות כסף ואיבעית אימא *) התורה חסה על ממונן של ישראל, התם נמי נעביד דכסף? אפילו הכי כבוד יו"ט עדיף רב פפא בר שמואל סבר למיעבד עובדא כמתניתין אמר ליה רבא לא אמרו אלא במקדש תניא נמי הכי במה דברים אמורים במקדש אבל בגבולין מקום שיש חצוצרות אין שופר, מקום שיש שופר אין חצוצרות, וכן הנהיג רבי חלפתא בציפורי ורבי חנניא בן תרדיון בסיכני וכשבא (א) דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית בלבד אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי מאי קראה? דכתיב °בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא: שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות כו': א"ר שמואל בר יצחק כמאן מצלינן האידנא "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון" כמאן כרבי אליעזר דאמר *בתשרי נברא העולם, מתיב רב עינא שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות והא איכא "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון" דבר"ה איתא וביובל ליתא? כי קתני אשארא, רב ששא בריה דרב אידי מתני הכי א"ר שמואל בר יצחק הא דתנן שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות כמאן דלא כרבי אליעזר דאי רבי אליעזר כיון דאמר בתשרי נברא העולם הא איכא "זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון" דבר"ה איתא וביובל ליתא כי קתני אשארא: **מתני'** שופר שנסדק ודבקו פסול, *דיבק שברי שופרות פסול,

ניקב

ופיו מצופה זהב כו' במקום הנחת פה פסול. שהתקיעה בזהב ולא בשופר: **לכך מאריך בשופר**. תירוצא הוא: **וממילא כו'**. דמה לי סוף בלא תחילה ומה לי תחילה בלא סוף ומשום דבעי לאותובי אתרוייהו דייק הכי דיוקא: **תקע בראשונה**. בפשוטה שלפני התרועה: **ומשך בשניה כשתים**. לפי שהיה צריך לתקוע כאן ב' תקיעות רצופות אחת לפשוטה לאחריה דמלכיות ואחת לפשוטה לפניה דזכרונות: **בור ודות**. חדא נינהו *אלא שהבור בחפירה והדות בבניין על הקרקע ליסטרנ"א בלע"ז: **פיטס**. חבית גדולה פונטי"ן בלע"ז: **מחד גברא**. דומיא דזכור ושמור: **הא לא דמיא**. הא מילתא דשופר לא דמיא אלא לסיפא: **י' קורין**. י' קולות יש כאן שאי אפשר להם נלמלם דיבורם בתיבה אחת שלא יהא אחד לאחור ואחד לפנים: **דחביבה עליה**. חדשה היא לו: **התורה חסה**. דכתיב (ויקרא יד) וצוה הכהן ופנו את הבית שלא יטמאו כלי חרס שבתוכו שאין להם טהרה במקוה: **למיעבד עובדא**. בחצוצרות ושופר: **מקום שיש שופר**. כגון ר"ה ויובל: **מקום שיש חצוצרות**. כגון תעניות: **וכן הנהיג**. כמשנתינו שופר וחצוצרות: **בשערי מזרח ובהר הבית**. חדא מילתא היא בשערי מזרח בהר הבית וי"א בשערי מזרח בעזרת נשים: **מתני' שופר שנסדק ודבקו**. בדבק שקורין גלו"ד: **פסול**. דהוה ליה כשני שופרות:

העמידו

בתורה אחד קורא. פירוש לבדו ואחרי כן המתרגם מתרגם לבדו ולא שנים קורין יחד ומתרגמין יחד: **אבל** שנים לא. והא דאמרינן בפ"ק דב"ב (דף טו ושם) שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם לא שלא יקרא אחר עמו דא"כ כל התורה נמי אלא שלא יחלקום לשנים זה ארבעה וזה ארבעה ומה שנוהגין לקרות שנים בתורה סמכו אמתני' דפרק בתרא דבכורים* (משנה ז) דתנן בראשונה כל מי שיודע לקרות קורא וכל מי שאינו יודע לקרות מקרין אותו נמנעו מלהביא בכורים התקינו שיהיו מקרין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו יודע: **כמאן** מצלינן זה היום תחלת מעשיך. תימה הא קי"ל כרבי יהושע כדאמרינן בפ"ק (דף יב.) לתקופה כר' יהושע ואומר ר"ת דקי"ל כרב עינא דפריך משוה יובל ורב עינא ה"ק והא איכא זה היום תחלת מעשיך דאיתיה בראש השנה וליתיה ביובל אלא ודאי הא דאמרינן ליה לאו משום ברייתו של עולם אלא משום תחלת מעשה דין שהעולם נדון בו להתקיים או לאו וזה שייך נמי ביוה"כ דיובל דהוקש לר"ה כדלקמן בפרק בתרא (דף לג.) (אבל בשאר יומי לא) ואע"ג דמשני ליה שפיר רב עינא לא הדר ביה ומיהו לאידך לישנא קשיא דקאמר מתני' דלא כר"א הוה ליה לשנויי דזה היום תחלת מעשיך לאו אבריאת עולם קאי ומה שיסד ר"א הקליר בגשם דשמיני עצרת כר"א דאמר בתשרי נברא העולם ובשל פסח יסד כר' יהושע אומר ר"ת דאלו ואלו דברי אלהים חיים ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן ודכוותה אשכחן בפרק עושין פסין (עירובין דף יח. ושם) גבי אדם שעלה במחשבה לבראות שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד: **כמאן** דלא כר' אליעזר. תימה הא ע"כ לא שוו לכל מילי דהתניא לקמן בפרק בתרא (דף ל.) שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקדשו את החדש בין בב"ד שלא קדשו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע: **שופר** שנסדק ודבקו פסול. פי' בקונטרס דהוה ליה כשני שופרות משמע שר"ל שנסדק לגמרי שנחלק לב' חתיכות שאם היה מחובר מצד אחד אין זה שני שופרות ותימה דאם נחלק לגמרי היינו דבק שברי שופרות ולכך נראה דנסדק מצד אחד לארכו על פני כולו ולפי שאין שם שופר עליו וכ"ש דבק שברי שופרות אלא זו ואין צריך לומר זו קתני א"נ יותר סופו להפרד כשנסדק מצד אחד ודבקו משאם עשה שופר אחד של חתיכות והוי שם שופר עליו טפי קא משמע לן ודבק שברי שופרות נמי לא מיפסיל מטעם שנים ושלשה שופרות אלא דאין זה קרוי שופר אי נמי משום דכתיב (ויקרא כה) והעברת דרך העברתו כי היכי דפסלינן הפכו ותקע בו משום דבעינן דרך העברתו ואפילו נפסל מטעם משום שנים ושלשה שופרות אין קשיא כלום:

ניקב

רבינו חננאל

ות"ק סבר אדרבה איפכא מסתברא ופיו של שופר מצופה זהב. ואוקימנא שלא במקום הנחת פה אבל במקום הנחת פה פסול הוא אותו השופר: ושתי חצוצרות מן הצדדין כו'. ואקשינן ותרי קלי מי משתמעי כלומר אפשר לאדם לשמוע שני קולות בבת אחת והתניא שמור וזכור בדבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ולא אוזן יכול לשמוע. ופרקינן לכך מאריך בשופר כדי לצאת החובה בקול השופר ואקשי' הנה *) כיון שהאריך בשופר סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה למימרא דשמע סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה יצא. והתנן תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת. פי' תקע תר"ת תקיעה תרועה. תקיעה ועוד רוצה להתחיל תר"ת אחר. נמצא תקיעה של סוף תר"ת הראשון ותקיעה שהיא התחלת תר"ת השני סמוכות להדדי. עכשיו אם משך בסוף התקיעה האחרונה שבתר"ת הראשון כשיעור ב' תקיעות אין בידו אלא אחת כי אין מפסיקין הסופמן התחלה ולא עלה בידו אלא תר"ת אחת. ופרקי' פסוקי תקיעתא חדא לתרתי לא פסקי ולעולם שמע תחלת תקיעה בלא סוף תקיעה או סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה יצא. וי"א היה צריך תר"ת ותקע תקיעה ומשך בתרועה כדי תרועה ותקיעה אין בידו אלא תקיעה אחת. ותלמוד א"י מסייע לזה הפירוש. ת"ש התוקע לתוך הבור או לתוך הדות כו'. ושנינן תרי קלי מחד כגון שמור וזכור שנאמרו מפי הגבורה תרי כחדא לא משתמעי אלא הני כאות ומופת אבל תרי קלי מתרי משתמעי כדתניא בהלל ובמגילה אפי' י' קורין וי' מתרגמין אלמא כיון דחביב עליה יהיב דעתיה ושמע הכא נמי גבי שופר והצוצרות יהיב דעתיה ושמע. א"כ למה מאריך בשופר להודיע שמצות היום בשופר ש"מ דשופר ביד אחד והצוצרות ביד אחרים ותוקעין בהן. והני מילי במקדש כדתניא בר"א במקדש אבל בגבולין מקום שיש שופר אין בו הצוצרות ומקום שיש הצוצרות אין שופר כו' מהאי קרא בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. בעינן בחצוצרות וקול שופר אבל בגבולין לא. שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות פי' בעינן ט' תקיעות וברכות מלכיות זכרונות ושופרות **) כך מתפללין ביובל ביוה"כ. כמאן מצלינן בר"ה זה היום תחלת מעשיך כר' אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם ומותבינן והא תנן שוה יובל לר"ה לתקיעות ולברכות. והאיכא זה היום תחלת מעשיך. ר' יהודה אומר

בראש

---

*) לכאורה נ"ל כיון דתם שהאריך בשופר אינו אלא סוף תקיעה וכו'. **) אולי נ"ל וזכרונות ושופרות שמתפללין בר"ה כך מתפללין.

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"א מהלכות שופר הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תקפו סעיף טז:

יד ב ג מיי' פי"ב מהל' תפלה הלכה יא טור ש"ע א"ח סי' קמא סעיף ב:

טו ד טוש"ע א"ח סי' תפח סעיף ב וסי' תרמד סעיף ב:

מכאן ראיה שפרק אנדרוגינוס אינו מן המשנה והלא כסמ"ג עי' בהגהת מהגרי"ב סוף בכורים

טז ה מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז טור ש"ע א"ח סי' תרצ ס"ב:

יז ו מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה ד:

יח ז מיי' פ"א מהלכות שופר הלכה ה סמג עשין מב טוש"ע א"ח סי' תקפו סעיף ח:

לקמן כח.

יט ח מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף י:

נושא: אם דקתני דתקנו בר"ה בשופר והחצוצרות מאיר דתרי קלי משתמעי

מבנה (מזקב) △ קושיות ▽ תשובות

נושא: ציפוי הפה של שופרות של תעניות ור"ה

נושא: ניסיון לנהוג בר"ה בשופרות והחצוצרות מחוץ לבית המקדש

מבנה △ I II ב' גרסות בר' שמואל בר' יצחק שאנו בר"ה אומרים "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון"

מסורת הש"ס

[ב"ב פד.]

[שבועות כ:]

[לקמן כח.]

[לקמן כח. לג:]

מגילה כא:

[נ"ל יהא אחד קורא כך איתא במגילה]

במדבר י

*) [יומא לט. מד: מנחות עו: סו: פח: פס. חולין מט: עו.]

תהלים צח

[לעיל ח. י: ע"ז ח.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ור"ח בן תרדיון בסיכני וכשבא הדבר אצל חכמים:

גליון הש"ס

גמ' אלא תרתי קלי כו' מתרי גברי. עי' סוטה דף לט ע"ב תד"ה עד שיכלה: